

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositiedot
1.1.–30.9.2019

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositiedot 1.1.–30.9.2019

Tulos ennen veroja
1–9/2019

331 milj. €

Korkokate
1–9/2019

+4 %

Vakuutuskatte
1–9/2019

-5 %

CET1-
vakavaraisuus
30.9.2019

14,1 %

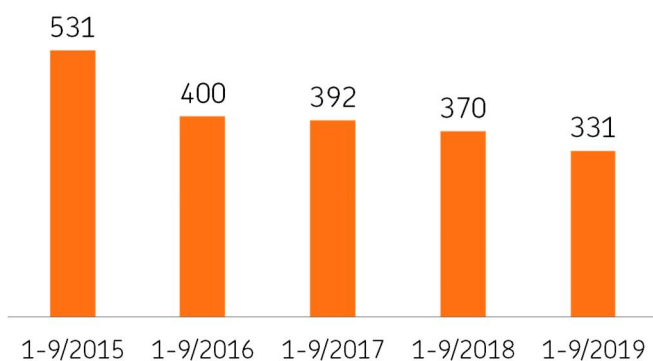
- Konsernin tulos ennen veroja laski 331 miljoonaan euroon (370). Korkokate kasvoi 4 prosenttia 211 miljoonaan euroon. Tulosta heikensivät vakuutuskatteen lasku 23 miljoonaa euroa, ICT-kulujen kasvu 22 miljoonaa euroa ja sijoitustoiminnan tuottojen lasku 12 miljoonaa euroa. Saamisten arvonalentumiset kasvoivat 5 miljoonaa euroa.
- Yrityspankin tulos ennen veroja heikkeni 23 prosenttia 201 miljoonaan euroon. Tulosta laskivat ensimmäisellä vuosineljänneksellä tehdyt johdannaisten arvostusmallien muutokset, johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskien arvomuutokset, vertailukautta pienemmät myyntivoitot sekä ICT-kulujen ja saamisten arvonalentumisten kasvu. Luottokanta kasvoi vuodessa 9,1 prosenttia 23,7 miljardiin euroon. Kulu-tuotto-suhde oli 43,6 prosenttia (36,3).
- Vakuutuksen tulos ennen veroja kasvoi 28 prosenttia 166 miljoonaan euroon sijoitustoiminnan tuottojen kasvettua. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,8 prosenttia (90,5).
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -36 miljoonaa euroa (-21) korkokatteen ja sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua. Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

Tulos ennen veroja, milj. €	1–9/2019	1–9/2018	Muutos, %	1–12/2018
Yrityspankki	201	262	-23,3	361
Vakuutus	166	129	28,0	120
Muu toiminta	-36	-21	-	-42
Konserni yhteensä	331	370	-10,7	439
Oman pääoman tuotto (ROE), %	8,4	9,8	-1,3*	8,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,52	0,62	-0,10*	0,54

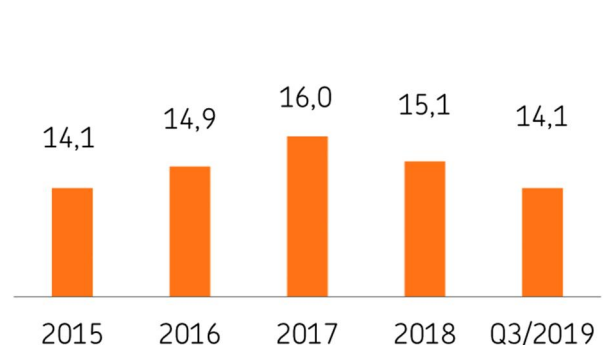
Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2018 vastaavien jaksoiden lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2018 lopun tilannetta, ellei toisin mainita.

*Suhdeluvun muutos

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1),%

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositiedot 1.1.–30.9.2019

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	3
Konsernin tulos.....	4
Heinä–syyskuun keskeiset tapahtumat.....	5
Konsernin vakavaraisuus.....	6
Luottoluokitukset.....	7
Konsernin riskiasema.....	7
Segmenttien tulos.....	10
Yrityspankki.....	10
Vakuutus	12
Muu toiminta	14
Konsernin rakennejärjestelyt.....	15
Hallinnointi ja johto	15
Henkilöstö ja palkitseminen.....	15
Tuloslaskelma	16
Laaja tuloslaskelma.....	16
Tase.....	17
Oman pääoman muutoslaskelma.....	18
Rahavirtalaskelma.....	19
Segmenttikohtaiset tiedot.....	20
Liitetaulukot	22

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jatkui kolmannella vuosineljänneksellä keskivertoa vaisumpana. Teollisuuden ja maailmankaupan vire säilyi heikkona. Palveluissa suhdanne pysyi suotuisana, mutta myös niiden suhdannekyselyt ovat heikentyneet.

Rahoitusmarkkinoilla tiedot Yhdysvaltain ja Kiinan kauppaneuvotteluiden tilanteesta, Britannian EU-eroprogressi ja talousnäkyvien epävarmuus heiluttivat markkinoita. Alkukesän myönteinen vire vaihtui pessimismiin elokuussa, jolloin sekä korot että osakekurssit laskivat jyrkästi. Alkuryökyllä osakemarkkinat vahvistuivat jälleen, mutta korot säilyivät laajalti aiempaa matalampina.

Euroopan keskuspankki (EKP) laski syyskuun kokouksessaan talletuskorkonsa -0,4 prosentista -0,5 prosenttiin ja ilmoitti pitävänsä ohjauksensa nykytasolla tai matalampana, kunnes inflaationäkymät ovat tavoitteen mukaisia. Pankkien varannoille maksettava korko muutettiin kaksiportaiseksi. Lisäksi EKP ilmoitti alkavansa jälleen ostaa arvopapereita.

Suomen talous kasvoi alustavien tietojen mukaan kohtalaista vauhtia kolmannella vuosineljänneksellä, mutta luottamus talouteen heikkeni. Kaupan myynti ja teollisuustuotanto kasvoivat alkuvuotta paremmin. Työmarkkinoilla myönteinen vire hiipui. Työttömyys- ja työllisyyssasteet pysyivät ennallaan.

Asuntojen myynti piristyi kesän aikana. Osakehuoneistojen hinnat nousivat keskimäärin hieman, vaikka hintakehitys jatkui eriytyneenä. Uusia asuinrakennuksia aloitettiin viime vuotta vähemmän, mutta rakentamisen määrä on yhä korkea.

Lisääntyvä poliittinen epävarmuus varjostaa talouden näkymiä. Suhdannekyselyiden perusteella talouskasvu säilyy lähiainakoina vaisuna tai hidastuu yhä. Inflaatio on hidasta, ja markkinakorkojen odotetaan yhä hieman laskevan.

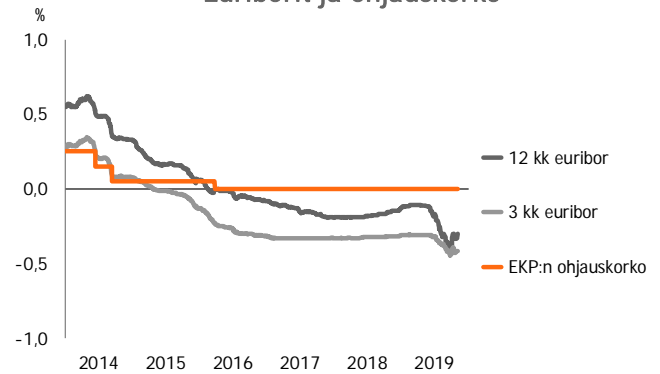
Kotitalouksien luottokanta kasvoi kolmannella vuosineljänneksellä noin kolmen prosentin vuosivauhtia. Uusien nostettujen asuntolainojen korko laski edelleen. Kulutusluottojen kysyntä säilyi vakaana. Yritysluotot kasvoivat noin seitsemän prosenttia edellisestä vuodesta. Tuorein pankkibarometri ennakoii kotitalousluottojen kysynnälle varovaista positiivista virettä ja yritysluottojen kysynnän selvää vähenemistä.

Talletuskannan vuosikasvu oli katsauskaudella noin seitsemän prosenttia. Kasvu on ollut vahvaa sekä kotitalous- että yritystalletuksissa. Kotitalouksien talletukset käyttötilailla lisääntyivät noin kymmenen prosenttia viime vuodesta.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kohosi vuoden kolmannella vuosineljänneksellä 3,1 prosenttia 120,8 miljardiin euroon. Suurin osa myönteisestä kehityksestä oli peräisin rahastojen positiivisesta arvonmuutoksesta. Varoja siirrettiin osakerahastoista korkorahastoihin ja yhdistelmärahastoihin.

Vakuutusallalla maksutulon kehitys on ollut vakaata, mutta huoli talouden kehityksestä ja korvauskulujen kasvu varjostavat tulevaisuuden näkymiä.

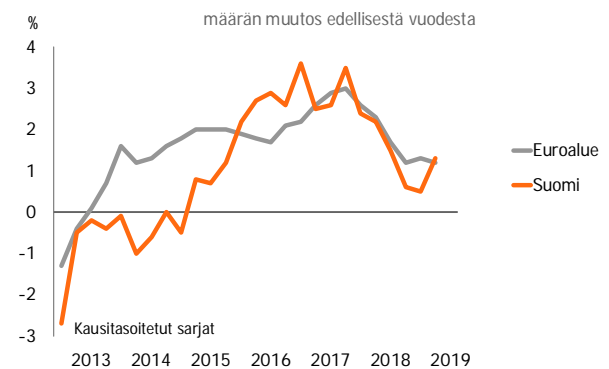
Euriborit ja ohjaukorko

Lähde: Suomen Pankki

BKT

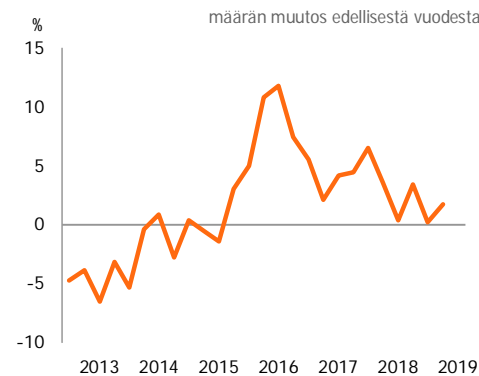
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lahteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

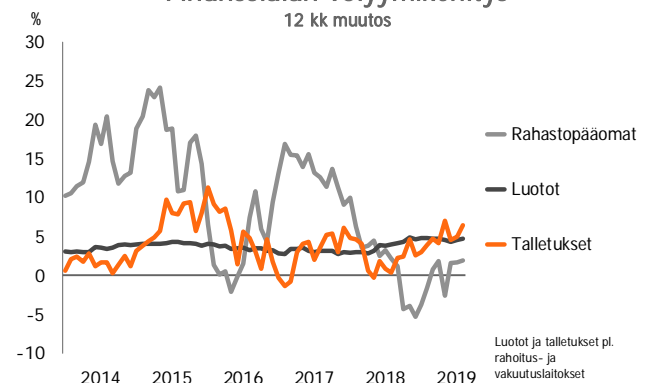
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Lahteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitus tutkimus Oy

Konsernin tulos

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018	Muutos, %	7-9/ 2019	7-9/ 2018	Muutos, %	1-12/ 2018
Korkokate	211	202	4,3	74	68	9,4	274
Vakuutuskate	399	421	-5,4	131	148	-11,4	548
Nettopalkkiotuotot	-17	-12	-	-2	-6	-	-23
Sijoitustoiminnan nettotuotot	224	201	11,4	73	63	16,5	200
Liiketoiminnan muut tuotot	38	36	4,8	8	20	-60,8	47
Tuotot yhteensä	854	848	0,7	286	294	-2,7	1 046
Henkilöstökulut	138	138	-0,4	41	42	-4,1	159
Poistot ja arvonalentumiset	37	52	-28,6	12	17	-25,8	83
Liiketoiminnan muut kulut	287	267	7,4	88	87	0,7	369
Kulut yhteensä	462	457	0,9	141	146	-3,7	611
Saamisten arvonalentumiset	-11	-6	-	3	-11	-	-13
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-3	-1	-	-1	-1	-	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-48	-13	-	-3	-9	-	19
Tulos ennen veroja yhteensä	331	370	-10,7	143	127	13,0	439

Vuoden 2018 vertailulukuja on muutettu liitetaulukoissa kuvatulla tavalla kaupankäynnin korkotuottojen ja -kulujen esittämisen muutoksen seurauksena.

Taloudelliset tavoitteet	30.9.2019	31.12.2018	Tavoite
Asiakaskokemus, Net Promoter Score (NPS, -100–+100)	76	71	70
CET1-vakavaraisuus, %	14,1	15,1	15
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	12,3	14,4	22
Nykyliiketoiminnan kulut (liukuva 12 kk)*, milj. €	596	593	Kulutaso 2020 alle 2015 tason (475)
Osinkosuhte tilikauden tuloksesta, %		49,9	50

*Kuluista vähennetty terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan kulut.

OP Yrityspankki Oyj ei jatkossa aseta omia erillisiä taloudellisia tavoitteita. Taloudelliset tavoitteet asetetaan jatkossa OP Ryhmän tasolla.

Tammi–syyskuu

Konsernin tulos ennen veroja oli 331 miljoonaa euroa (370). Tuotot kasvoivat 854 miljoonaan euroon (848) ja kulut 462 miljoonaan euroon (457). Korkokate kasvoi ja vakuutuskate jäi vertailukautta pienemmäksi. Tulosta heikensivät ICT-kulujen kasvu, pienentyneet tuotot sijoitustoiminnasta, joihin sisältyy väliaikainen poikkeusmenettely, ja vertailukaudesta kasvaneet saamisten arvonalentumiset.

Korkokate kasvoi 211 miljoonaan euroon (202). Korkokatetta kasvatti pääasiassa Yrityspankki-segmentin luottokannan kasvu. Vakuutuskate laski 399 miljoonaan euroon (421). Vakuutusmaksutuotot laskivat 0,1 prosenttia. Ilman vertailukaudella myytyä Baltian liiketoimintaa vakuutusmaksutuotot kasvoivat 4,1 prosenttia. Korvauskulut

olivat 3,2 prosenttia vertailukautta suuremmat, mutta kasvoivat ilman Baltiaa 7,3 prosenttia. Vakuutus-segmentissä operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,8 prosenttia (90,5).

Nettopalkkiotuotot olivat -17 miljoonaa euroa (-12). Palkkiotuottoja kasvattivat vertailukautta suuremmat palkkiotuotot arvopapereiden välityksestä sekä terveys- ja hyvinvointipalveluista. Konserni maksaa OP Ryhmän jäsenpankeille vahinkovakuutusten ja johdannaisten myynnistä palkkioita, jotka kasvattavat palkkiokuluja ja heikentävät nettopalkkiotuotot negatiivisiksi. Johdannaistuotteista maksetut palkkiot jäsenpankeille kasvoivat vertailukaudesta. Ilman näitä sisäisiä myyntipalkkiokuluja palkkiokulut kasvoivat 4 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 224 miljoonaa euroa (201). Käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot kasvoivat 15 miljoonaa euroa 70

miljoonaan euroon, joita kasvattivat saamistodistuksien myyntivoitot 12 miljoonaa euroa. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot kasvoivat 8 miljoonaa euroa 160 miljoonaan euroon. Näitä tulosvaikutteisesti kirjattavia arvon muutoksia kasvattivat sijoitusten arvon muutokset 41 miljoonaa euroa ja tulosta heikensivät johdannaistoiminnan tuottojen pienentyminen 28 miljoonaa euroa sekä osinkotuottojen lasku 4 miljoonaa euroa. Vakuutus-segmentin sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 128 miljoonaan euroon (44). Yrityspankki-segmentin sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 71 miljoonaan euroon (129) ja Muun toiminnan 24 miljoonaan euroon (27).

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin vahinkovakuutuksen oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach), mikä heikensi katsauskauden tulosta 48 miljoonaa euroa (-13). Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien katsauskauden tuotot sijoitustoiminnasta, 176 miljoonaa euroa, pienensivät 12 miljoonaa euroa. Vakuutus-segmentin tuotot sijoitustoiminnasta kasvoivat vertailukaudesta 50 miljoonaa euroa 80 miljoonaan euroon. Vahinkovakuutuksen sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 9,5 prosenttia (0,9).

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 38 miljoonaa euroa (36). Katsauskauden tuottoja kasvattivat työterveyspalveluliiketoiminnan myynnistä syntynyt myyntivoitto ja OP Ryhmän sisällä jäsenpankeilta saatujen tuottojen kasvu. Vertailukauden tuottoja kasvatti Baltian vahinkovakuutuksen liiketoimintojen myynnistä kertynyt 16 miljoonan euron suuruinen myyntivoitto.

Kokonaiskulut kasvoivat 462 miljoonaan euroon (457). Henkilöstökulut 138 miljoonaa euroa olivat vertailukauden tasolla (138). Poistot ja arvonalentumiset pienensivät 37 miljoonaan euroon (52). Vertailukauden poistoja kasvattivat 16 miljoonalla eurolla liiketoimintojen hankinnasta muodostuneiden omaisuuserien poistot. Arvonalennuspoistot olivat 3 miljoonaa euroa vertailukautta pienemmät. Katsauskauden poistoja kasvattivat IFRS 16 -standardin mukaisista käyttöoikeusomaisuuseristä tehtävät poistot. Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti ICT-kulujen kasvu 22 miljoonalla eurolla. Tuotannon ICT-kulut kasvoivat 18 miljoonaa euroa 101 miljoonaan euroon ja kehittämiskulut 3 miljoonaa euroa 76 miljoonaan euroon. Nämä sisältävät lisenssimaksuja, ostettuja palveluita, muita hankkeisiin liittyviä ulkoisia kustannuksia sekä omaa työtä. Kehittämismenoista on aktivoitu 26 miljoonaa euroa (27).

Saamisten arvonalentumiset kasvoivat 5 miljoonalla eurolla 11 miljoonaan euroon. Saamisten arvonalentumisten kasvuun vaikuttivat luottotappiot, luottokannan kasvu ja luottojen siirtyminen eri arvonalentumisvaiheiden välillä. Odotettavissa olevat luottotappiot saamistodistuksista eivät olleet merkittäviä.

Heinä–syyskuu

Heinä–syyskuun tulos ennen veroja kasvoi 143 miljoonaan euroon (127). Tuotot pienensivät 2,7 prosenttia ja kulut 3,7 prosenttia. Tulosta kasvattivat korkokatteen ja sijoitustoiminnan tuottojen kasvu, kulujen pienentyminen sekä saamisten arvonalentumisten palautus.

Korkokate kasvoi 9,4 prosenttia 74 miljoonaan euroon. Vakuutuskate laski 11,4 prosenttia 131 miljoonaan euroon korvauskulujen kasvettua 23 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Nettopalkkiotuotot olivat -2 miljoonaa euroa (-6). Palkkiotuotot, 44 miljoonaa euroa, kasvoivat 20,4 prosenttia vertailukaudesta. Palkkiotuottoja kasvattivat vertailukautta suuremmat palkkiotuotot luotonannosta, arvopapereiden välityksestä sekä terveyst- ja hyvinvointipalveluista. Palkkiokuluja kasvattivat pääasiassa jäsenpankeille maksetut palkkiot, jotka olivat 5 miljoonaa euroa vertailukautta suuremmat. Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 16,5 prosenttia 73 miljoonaan euroon. Oman pääoman ehtoisten sijoitusten väliaikainen poikkeusmenettely heikensi kolmannen vuosineljänneksen tulosta 3 miljoonaa euroa (-9). Yhteensä tuotot sijoitustoiminnasta kasvoivat vertailukaudesta 16 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 8 miljoonaa euroa (20). Vertailukauden tuottoja kasvatti Baltian vahinkovakuutuksen liiketoimintojen myynti.

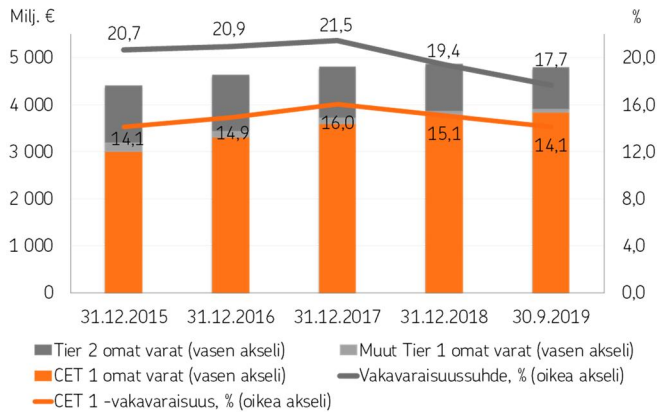
Kulut yhteensä laskivat vertailukaudesta 5 miljoonaa euroa ja olivat 141 miljoonaa euroa (146). Kuluja pienensivät poistojen ja arvonalentumisten lasku 4 miljoonaa euroa sekä kirjauskäytännön muutoksesta johtuva EU:n vakuumaksun pienentyminen 5 miljoonalla eurolla vertailukaudesta. Henkilöstökulut pienensivät 2 miljoonaa euroa eläkekulujen laskettua. Kuluja kasvattivat ICT-kulujen kasvu 7 miljoonalla eurolla.

Heinä–syyskuun keskeiset tapahtumat

OP Ryhmä laajentaa keskusyhteisössä vuoden alussa käyttöön otettua ketterää ja itseohjautuvaa työskentelymallia Yrityspankki- ja Vakuutus-liiketoimintoihin. Suunnitelma itseohjautuvasta toimintamallista tuo muutoksia organisaatorakenteisiin ja työtehtäviin, ja siksi suunnitelma käsiteltiin yhdessä henkilöstön edustajien kanssa yhteistoimintaneuvotteluissa. Neuvottelut alkoivat 26.8.2019 ja päättyivät 8.10.2019. Neuvotteluiden seurauksena 300 tehtävää lakkaa, mutta samaan aikaan syntyy 185 uutta tehtävää. Uusien toimintatapojen mukaiset organisaatiot aloittavat toimintansa 1.1.2020. Vakuutus-liiketoiminnassa suunniteltu ketterän toimintamallin käyttöönotto toteutetaan vaiheittain vuoden 2020 aikana.

Konsernin vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus

Luottolaitosvakavaraisuus

Konsernin CET1-vakavaraisuus oli katsauskauden lopussa 14,1 prosenttia (15,1).

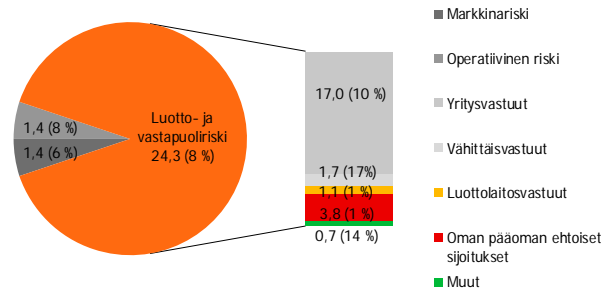
Luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisäätöihin ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisäätöihin on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpäämavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

Ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 3,8 miljardia euroa (3,8). Ydinpääomaan ei lueta vakuutusliiketoiminnan tulosta.

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 27,1 miljardia euroa (25,0) eli 8,3 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot nousivat hieman, ja erityisesti yritysluottokanta kasvoi vuodenvaihteesta. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sisältyy konsernin sisäisiä vakuutusyhtiömistuksia riskipainotettuina erinä 3,7 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla. OP Yrityspankki -konserni kuuluu OP Ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan. Osana OP Ryhmää OP Yrityspankki Oyj on EKP:n valvonnassa.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti kesäkuussa 2019 edelleen olla asettamatta pankeille syklistä vähentävää lisäpäämavaatimusta.

Kokonaisriski 30.9.2019,
 yhteensä 27,1 mrd. €
 (muutos vuoden alusta 8 %)

OP Ryhmän näkemyksen mukaan merkittävimmät luottolaitosvakavaraisuuteen vaikuttavat avoimet sääntely- ja valvontaympäristön muutokset ovat: EKP:n sisäisten mallien (IRBA) läpikäynnin (TRIM) mahdolliset veloitteet ja uudesta maksukyvyttömyyden määritelmästä mahdollisesti aiheutuvat valvojan veloitteet.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 13,4 miljardia euroa eli 27,3 prosenttia vuoden 2017 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän tavoitteena on kattaa MREL-vaatimus omilla varoilla ja muilla huonomman etuoikeuden veloilla. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli arviolta 42 prosenttia katsauskauden lopussa. SRB on vahvistanut OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entryä toimivaan OP Yrityspankkiin.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Vahinkovakuutuksen omia varoja kasvatti sijoitusten arvonnousu. Vastaavasti osakkeiden arvonnousu kasvatti pääomavaateen määrää. Vakavaraisuusasema säilyi vuodenvaihteen tasolla.

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Omat varat, milj. €*	945	818
Pääomavaade, milj. €*	717	621
Solvenssisuhde, %*	132	132
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	132	132

*siirtymäsäännökset huomioiden.

Luottoluokitukset

OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset 30.9.2019

Luokitus- laitos	Lyhyt varain- hankinta	Näkymä	Pitkä varain- hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokitukset 30.9.2019

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's	A+	Vakaa
Moody's	A2	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service (Nordics) AB:stä. Pohjola Vakuutus Oy:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Deutschland GmbH:sta. Yhtiöiden luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

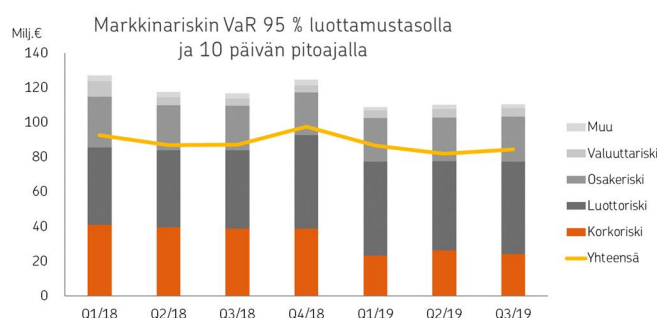
OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Moody's nosti tammikuussa 2019 Pohjola Vakuutus Oy:n taloudellista vahvuutta kuvaavaa luottoluokitusta yhdellä pykälällä A3:sta A2:een. Luottoluokituksen näkymät Moody's säilytti vakaina. Luokituksen noston taustalla oli vakuutustoiminnan tiivis integraatio OP:n liiketoimintaan ja pääomasuunnitteluun, vahva vahinkovakuutuksen markkinaosuus sekä hyvä taloudellinen asema.

Konsernin riskiasema

Konsernin rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä.

Konsernin markkinariski laski katsauskaudella. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopussa 85 miljoonaa euroa (98). VaR-tunnusluku sisältää vahinkovakuutusyhtiön kokonaistaseen, trading-toiminnan ja muun toiminnan likviditeettireservin sekä sisäisen pankin korkoposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Katsauskaudella toteutuneet kustannukset operatiivisista riskeistä eivät olleet merkittäviä.

Yrityspankki

Yrityspankin keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariskit.

Luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

	30.9.2019	31.12.2018
Vastuut*, mrd. €	39,6	36,0
yritysassiakkaiden vastuut, mrd. €	32,6	30,4
joista parhaimmissa luottoluokissa**, %	61,8	63,8
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	37,7	35,7
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,5	0,5
maksukyvyttömiksi luokitellut***, mrd. €	0,2	0,1
henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. €	2,1	1,9
joista parhaimmissa luottoluokissa**, %	18,1	17,8
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	81,2	81,6
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,7	0,6
maksukyvyttömiksi luokitellut***, mrd. €	0,0	0,0
muut vastuut, mrd. euroa	4,9	3,7
Ongelmasaamiset****, mrd. €	0,2	0,1
Ongelmasaamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,9	0,6
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,5	0,4
Terveet lainanhoitojoustosaamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,4	0,2
Terveet lainanhoitojoustosaamiset ongelmasaamisista, %	42,7	36,6

*Yrityspankki-segmentin vastuut. Johdannais- ja valuuttatradings sekä joukkolainat siirtyivät 1.1.2019 alkaen Muu toiminta -segmentistä Yrityspankki-segmenttiin. Vertailuluku on oikaistu.

**Henkilöasiakkaiden luottoluokissa A+–B- olevat sopimukset ja luottoluokissa 1–5,5 (IG) olevien yritysasiakkaiden vastuut

***Henkilöasiakkaiden luottoluokassa F olevat sopimukset ja luottoluokissa 11–12 olevien yritysasiakkaiden vastuut

****Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää eräntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto.

Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Terveitä lainanhoitojoustosaamisista ovat koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitojoustosaamiset tai saamiset, joissa lainanhoitojousto on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön.

Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi.

Kolmen asiakkaan asiakasriski ylitti vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen kymmenen prosenttia omista varoista. Suurten asiakasriskien määrä oli 1,7 miljardia euroa ja asiakasriskejä kattavat omat varat 4,8 miljardia euroa (4,9).

Yritysvastuiden merkittävimmät toimialat	30.9.2019	31.12.2018
Palvelut, %	12,6	11,1
Energia, %	11,6	12,9
Kauppa, %	10,0	10,6
Muut toimialat, %	65,8	65,4
Yhteensä	100	100

Baltian liiketoiminnan vastuut kasvoivat 3,8 miljardiin euroon (3,3), joka oli 9,7 prosenttia (9,2) Yrityspankki-segmentin kokonaisvastausta.

Vakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkeuutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkeuutoista vakuutusvelkaa 44 miljoonaa euroa (45). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason lasku 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 28 miljoonaa euroa (23).

Vahinkovakuutuksen vakuusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus. Vakuutusvelan arvostamisessa käytettävän korkotason muutosten aiheuttamaa tulosvaihtelua vaimennetaan joukkolainasijoituksilla ja johdannaissojimuksilla.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 58 miljoonaa euroa (50). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana.

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Merkittävin markkinariskitekijä on luottospreadien muutosten vaikutukset likviditeettireserviin sisältyvien saamistodistusten arvoon.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana katsauskaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likvideettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likvideettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likvideettistressiskenaarion osalta.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likvideettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli syyskuun lopussa 155 prosenttia (143).

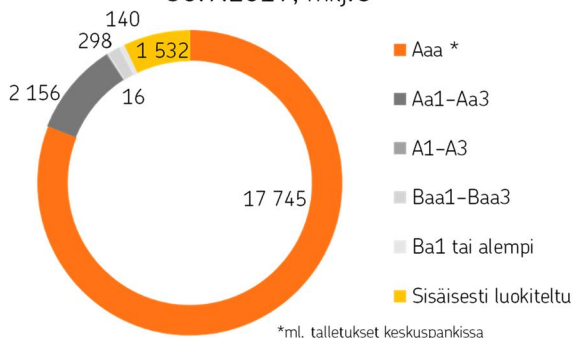
OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle ei ole vielä asetettu vähimmäisvaatimusta. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli syyskuun lopussa nykytulkintojen mukaan 110 prosenttia (111).

Likvideettireservi

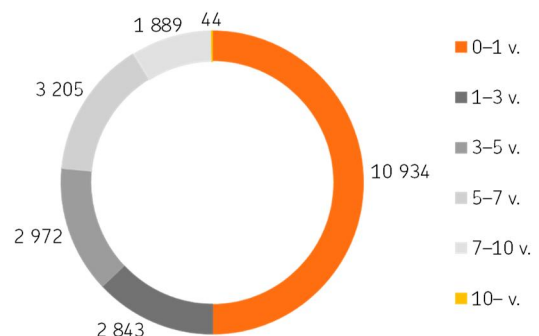
Mrd. €	30.9.2019	31.12.2018	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	8,7	12,2	-28,9
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	11,2	9,2	21,9
Yhteensä	19,9	21,4	-7,1
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,9	1,3	46,9
Likvideettireservi markkina-arvoin	21,8	22,7	-4,0
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,8	-0,7	22,8
Likvideettireservi vakuusarvoin	21,0	22,0	-4,8

Likvideettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia ja arvopaperistettuja saamia.

Likvideettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 30.9.2019, milj.€

Likvideettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 30.9.2019, milj.€

OP Ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle OP Yrityspankki Oyj:lle osuuspankit ja OP Osuuskunta tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Muu toiminta ja Yrityspankki-segmenttien yhteenlasketuista vastuista 16,9 prosenttia muodostui OP Ryhmän kuuluvien yhteisöjen vastuista. Nämä vastuut kasvoivat katsauskauden aikana 417 miljoonaa euroa eli 3,5 prosenttia. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP Osuuskunnan vastuut ovat investointitasoa.

Muun toiminnan vastuut	30.9.2019	31.12.2018
Muun toiminnan kokonaisvastuut*, mrd. euroa	33,5	48,2
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten vastuut, mrd. euroa	19,2	18,5
Julkisyhteisöjen vastuut, mrd. euroa	13,0	28,5
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	1,2	1,2
joista parhaimmissa luottoluokissa, %	99,9	99,8
joista muissa luottoluokissa, %	0,1	0,2

*Johdannais- ja valuuttatradings sekä joukkolainat siirtyivät 1.1.2019 alkaen Muu toiminta -segmentistä Yrityspankki-segmenttiin. Vertailulukku on oikaistu.

Segmenttien tulos

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Yrityspankki ja Vakuutus. Muu toiminta -segmentissä esitetään liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Yrityspankki

- Tulos ennen veroja laski 23,3 prosenttia 201 miljoonaan euroon sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua.
- Tuotot pienenivät 9,7 prosenttia. Korkokate kasvoi 9,1 prosenttia vertailukaudesta. Sijoitustoiminnan nettotuotot pienenivät 45,2 prosenttia johdannaisten arvostusmalleihin alkuvuonna tehtyjen muutosten, luotto- ja vastapuoliriskin (CVA) arvomuutosten ja vertailukautta alhaisempien myyntivoittojen seurauksena.
- Kulut kasvoivat 165 miljoonaan euroon (152). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 17,6 prosenttia EU:n vakuumaksun ja ICT-kulujen kasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 9,1 prosenttia 23,7 miljardiin euroon.
- Saamisten arvonalentumiset heikensivät tulosta 11 miljoonaa euroa (6). Järjestämättömät saamiset olivat 0,5 prosenttia (0,4) luotto- ja takauksista.
- Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat rahoituksen ja maksamisen järjestelmien kehittämiseen.

Avainlukuja

Milj. €	1–9/2019	1–9/2018	Muutos, %	1–12/2018
Korkokate	281	257	9,1	349
Nettopalkkiotuotot	7	21	-63,6	21
Sijoitustoiminnan nettotuotot	71	129	-45,2	162
Liiketoiminnan muut tuotot	20	12	62,9	19
Tuotot yhteensä	379	419	-9,7	552
Henkilöstökulut	42	48	-11,2	30
Poistot ja arvonalentumiset	11	9	19,3	16
Liiketoiminnan muut kulut	112	95	17,6	134
Kulut yhteensä	165	152	8,7	180
Saamisten arvonalentumiset	-11	-6	-	-12
OP-bonukset	-2			
Tulos ennen veroja	201	262	-23,3	361
Kulu-tuotto-suhde, %	43,6	36,3	7,4**	32,6
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauksista, %*	0,5	0,5	0,1**	0,4
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,91	1,02	-0,11**	1,30
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	0,92	1,02	-0,11**	1,30
	30.9.2019	30.9.2018	Muutos, %	31.12.2018
Luottokanta, mrd. €	23,7	21,7	9,1	22,3
Takauskanta, mrd. €	2,7	2,4	9,6	2,6

*Järjestämättömällä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä tällaisiin saamisiin kohdistuneita asiakkaiden taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitojoustoja.

**Suhdeluvun muutos.

Yrityspankki-segmentti tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Palvelutarjontaan kuuluvat myös velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Virossa, Latviassa ja Liettuassa OP Yrityspankilla on sivukonttorit ja rahoitusyhtiötuotteita tarjoavat tytäryhtiöt.

Yrityspankin luottokanta kasvoi vuodessa 9,1 prosenttia 23,7 miljardiin euroon. Takauskanta oli 2,7 miljardia euroa (2,6) ja sitovat nostamattomat luottolimiitit 4,2 miljardia euroa (4,3).

Katsauskaudella OP laajensi OP Autorahoitus -palvelun myös kuluttajien väliseen autokauppaan. OP Autorahoituksen myöntää OP Yrityspankki Oyj. Pääomamarkkinatuotteiden kysyntä kasvoi vertailukaudesta.

Huhtikuussa OP otti käyttöön saapuvat SEPA-pikasiirrot, joiden avulla asiakkaat voivat vastaanottaa reaaliaikaisia maksuja muista rahalaitoksista yhtenäisen euromaksualueen sisällä. Lokakuusta alkaen OP tarjoaa asiakkailleen sekä saapuvat että lähtevät reaaliaikaiset SEPA-pikasiirrot. Suuri muutos toteutetaan vaiheittain eri kanavissa.

Katsauskauden tulos

Yrityspankin tulos ennen veroja laski 23,3 prosenttia 201 miljoonaan euroon (262). Tuotot laskivat 9,7 prosenttia ja kulut kasvoivat 8,7 prosenttia. Kulu-tuotto-suhde heikkeni vertailukauden tasolta ja oli 43,6 prosenttia (36,3).

Korkokate kasvoi 9,1 prosenttia pääosin luottokannan kasvun seurauksena 281 miljoonaan euroon (257). Nettopalkkiotuotot laskivat 7 miljoonaan euroon (21). Nettopalkkiotuottojen laskuun vaikutti OP Ryhmän sisällä osuuspankeille maksettujen palkkioiden kasvu.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 71 miljoonaa euroa ja pienensivät 45,2 prosenttia vertailukaudesta. Vertailukauden sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti yksittäinen 15 miljoonan euron myyntivoitto. CVA-arvostus heikensi tulosta 15 miljoonaa euroa, vertailukaudella se paransi tulosta 13 miljoonaa euroa. Johdannaisten arvostusmalleihin tehdyt muutokset laskivat sijoitustoiminnan nettotuottoja 28 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 8 miljoonaa euroa vertailukautta suuremmat. Tuottojen kasvuun vaikuttivat OP Ryhmän sisällä osuuspankeilta saadut tuotot. Saamisten arvonalentumiset olivat 11 miljoonaa euroa (6). Järjestämättömät saamiset olivat 0,5 (0,4) prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Kulut olivat 165 miljoonaa euroa (152). Henkilöstökulut laskivat 5 miljoonaa euroa vertailukaudesta 42 miljoonaan euroon pienempien eläkekulujen myötä. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat vertailukaudesta 17 miljoonaa euroa. ICT-kuluja kasvattivat pääasiassa tuotannon kulujen kasvu. Lisäksi liiketoiminnan muita kuluja kasvatti kirjauskäytäntömuutoksen johdosta EU:n vakausmaksu 2 miljoonaa euroa. Koko vuoden 2019 EU:n vakausmaksu jää kuitenkin vertailuvuotta pienemmäksi.

Vakuutus

- Tulos ennen veroja kasvoi 28,0 prosenttia ja oli 166 miljoonaa euroa (129) sijoitustoiminnan myyntivoittojen kasvettua.
- Vakuutusmaksutuotot laskivat 0,1 prosenttia (ilman vuonna 2018 myytyä Baltian liiketoimintaa kasvoivat 4,1 prosenttia).
- Tuotot sijoitustoiminnasta olivat 80 miljoonaa euroa (31) väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien. Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoon oli 50 miljoonaa euroa (48).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,8 prosenttia (90,5) ja operatiivinen riskisuhde 65,3 prosenttia (63,6). Operatiivinen toimintakulusuhde oli 26,5 prosenttia (26,9).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja aloitettuun perusjärjestelmämuutokseen.

Avainlukuja

Milj. €	1–9/2019	1–9/2018	Muutos, %	1–12/2018
Vakuutusmaksutuotot	1 106	1 107	-0,1	1 466
Korvauskulut	707	685	3,3	917
Vakuutuskate	399	422	-5,4	549
Vahinkovakuutuksen nettopalkkiotuotot	-33	-40	-	-53
Terveys ja hyvinvointi, nettopalkkiotuotot	12	9	37,4	12
Nettopalkkiotuotot	-22	-31	-	-41
Sijoitustoiminnan nettotuotot	128	44	192,4	9
Muut nettotuotot	0	7	-103,5	6
Tuotot yhteensä	505	442	14,3	522
Henkilöstökulut	94	87	8,5	124
Poistot ja arvonalentumiset	25	42	-40,6	65
Liiketoiminnan muut kulut	171	169	1,2	230
Kulut yhteensä	290	298	-2,6	419
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-2	-1	-	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-48	-13	-	19
Tulos ennen veroja	166	129	28,0	120
Koko pääoman tuotto (ROA), %	3,01	2,48	0,53*	2,01
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonusia, %	3,04	2,51	0,53*	2,04
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	91,8	90,5		92,0
Operatiivinen riskisuhde, %	65,3	63,6		64,5
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	26,5	26,9		27,4

* Suhdeluvun muutos.

Vakuutus-segmentti tarjoaa vahinkovakuutuspalveluita, ja toimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. Pohjola Vakuutus Oy on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus Oy on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityis-asiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Vakuutukseen kuuluu myös Pohjola Sairaala Oy, jolla on viisi Pohjola Sairaala.

OP Ryhmä otti käyttöön Pohjola-brändin vahinkovakuutusliiketoiminnassa 1.6.2019 lukien, jolloin OP Vakuutus Oy:n toiminimi muuttui Pohjola Vakuutus Oy:ksi. Samanaikaisesti Pohjola Terveys Oy:n toiminimi muuttui Pohjola Sairaala Oy:ksi.

Pohjola Sairaala on tarkentanut strategiaansa ja keskittyy jatkossa ortopediaan ja urheiluklinikatoimintaan. Osana

muutosta Pohjola Sairaala myi työterveyspalveluliiketoiminnan Mehiläiselle 1.6.2019.

Sekä henkilö- että yritysasiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat katsauskaudella. Maksutuotot kasvoivat yhteensä 4,1 prosenttia ilman vertailukauteen sisältyneitä myydyin Baltian liiketoiminnan maksutuottoja.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Sairaalan palveluihin. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-syyskuussa 96 (96).

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelujen kehittämiseen sekä aloitettuun perusjärjestelmien uudistamiseen. Ajoneuvovakuutusasiakkaille

lanseerattiin uusi 24/7-hätäpalvelu ajoneuvojen kaskovahinkojen hoitoon.

Katsauskauden tulos

Tulos ennen veroja oli 166 miljoonaa euroa (129). Vakuutuskate laski 399 miljoonaa euroon (422). Vertailukauteen sisältyi 16 miljoonaa euroa myydyn Baltian liiketoiminnan vakuutuskatetta.

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,8 prosenttia (90,5). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-9/2019	1-9/2018	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	620	598	3,7
Yritysassiakkaat	487	465	4,6
Baltia		44	
Yhteensä	1 106	1 107	-0,1

Maksutuotot kasvoivat 4,1 prosenttia ilman vertailukauteen sisältyneitä Baltian maksutuottoja.

Korvauskulut ilman Baltiaa kasvoivat 7,3 prosenttia. Tammi-syyskuussa kirjattiin 60 uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa (74), joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 62 miljoonaa euroa (79). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisäätteisten eläkkeiden korvausvastuun muutokset paransivat kummallakin kaudella tulosta 2 miljoonaa euroa.

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 15 miljoonaa euroa (33). Vahinkovakuutuksen operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 65,3 prosenttia (63,6).

Kulut laskivat 2,6 prosenttia ja olivat 8 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudella. Vertailukauteen sisältyi 8,7 miljoonaa euroa myydyn Baltian liiketoiminnan kuluja. Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 26,5 prosenttia (26,9).

Sijoitustoiminta

Tuotot sijoitustoiminnasta

Milj. €	1-9/2019	1-9/2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	64	29
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	82	33
Jaksotettu hankintameno	1	2
Vahinkovakuutuserät	-21	-21
Osakkuusyhtiöt	1	1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	128	44
Väliaikainen poikkeusmenettely	-48	-13
Yhteensä	80	31

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tunnuslukuja

Milj. €	1-9/2019	1-9/2018
Sijoitustaseen nettotuotto, milj. €* Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, % Korkosijoitusten Running Yield, %	50 9,5 1,4	48 0,9 1,5
	30.9.2019	31.12.2018
Sijoituskanta, milj. € Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus, % A-luokiteltuja saamisia, vähintään, % Modifioitu duraatio, %	3 877 91 59 4,5	3730 94 62 4,3

* Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvomuutos.

Muu toiminta

- Tulos ennen veroja oli -36 miljoonaa euroa (-21). Tulosta heikensivät sekä korkokate että sijoitustoiminnan nettotuotot.
- Tukkuvarainhankinnan ja likviditeetin kustannukset heikensivät korkokatetta.
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

Avainlukuja

Milj. €	1–9/2019	1–9/2018	Muutos, %	1–12/2018
Korkokate	-52	-39	-	-54
Nettopalkkiotuotot	-1	-1	-	-1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	24	27	-10,4	27
Liiketoiminnan muut tuotot	5	5	11,7	6
Tuotot yhteensä	-23	-8	-	-21
Henkilöstökulut	1	3	-76,4	5
Muut kulut	12	9	22,3	14
Kulut yhteensä	12	13	-3,8	20
Saamisten arvonalentumiset	0	0	-	-1
Tulos ennen veroja	-36	-21	-	-42
Saamiset ja velat yhteenliittymän keskusyhteisölle ja jäsenluottolaitoksille, nettorahoitusasema, mrd. €	-2,1	-1,2	-	-1,2

Muuhun toimintaan on keskitetty OP Ryhmää tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. Muun toiminnan vastuulla on myös jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisökonsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta yhdessä OP-Asuntoluottopankki Oyj:n kanssa. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Sen merkittävimmät riskilajit ovat markkinariskit ja luottoriski. Muussa toiminnassa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

Katsauskauden tulos

Konsernin sisäistä toimintamallia on katsauskauden alusta muutettu siirtämällä korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti Muu toiminta -segmentistä Yrityspankki-segmenttiin. Lisäksi kaksi tytäryhtiötä on siirretty Vakuutus-segmenttiin. Vertailutiedot on oikaistu.

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli 36 miljoonaa euroa negatiivinen (-21). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 26 miljoonaa euroa negatiivinen (-74).

Tukkuvarainhankinnan ja likviditeetin kustannukset heikensivät korkokatetta vertailukaudesta.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 24 miljoonaa euroa (27). Sijoitustoiminnan nettotuottoihin kuuluvia kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen nettotuottoja paransi syyskuussa ennakaisesti takaisinmaksun TLTRO II -rahoituksen suojauksen purusta syntynyt tulosvaikutus 14 miljoonaa euroa. Rahoitusta maksettiin ennakaisesti takaisin 2 miljardia euroa. Sijoitustoiminnan

nettotuotot sisälsivät saamistodistusten myyntivoittoja 6 miljoonaa euroa (20) ja osinkotuottoja 0 miljoonaa euroa (5).

OP Yrityspankin rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP Yrityspankki laski liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-syyskuussa yhteensä 1,0 miljardia euroa, josta helmikuussa laskettiin kansainvälisillä pääomamarkkinoilla liikkeeseen 500 miljoonan euron senior-ehtoinen vakuudeton vihreä joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina suunnattiin kansainvälisille vastuullisille instituutiosijoittajille, ja sen kautta hankitut varat kohdistetaan kestäväan yritysrahoitukseen. Rahoitettavia toimialoja ovat uusiutuva energia, ympäristöystävällinen rakentaminen (green buildings) ja kestävä maankäyttö kestävan metsätalouden avulla.

Kesäkuussa laskettiin liikkeeseen ensimmäinen uuden huonomman etuoikeuden luokan (senior non-preferred) 500 miljoonan euron joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Senior non-preferred -joukkovelkakirjalainat kattavat kriisinratkaisuviranomaisen OP Ryhmälle asettamaa omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimusta.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen sekä TLTRO-II-rahoituksen keskimarginaali oli syyskuussa 17 korkopistettä (14).

Yhteenliittymän keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten sijoitukset OP Yrityspankkiin olivat katsauskauden päättyessä 2,1 miljardia euroa suuremmat kuin niiden keskuspankista ottama rahoitus. Nettoaseman kehitykseen on vaikuttanut erityisesti OP-Asuntoluottopankin katettu joukkovelkakirjalainahankinta, joka ohjautuu aiempaa enemmän osuuspankkien sijoituksina keskuspankkiin.

Konsernin rakennejärjestelyt

Pohjola Vakuutus Oy ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen ovat 15.3.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen sulautuu Pohjola Vakuutus Oy:öön. Finanssivalvonta on antanut suostumuksensa sulautumissuunnitelmalle 17.9.2019. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.10.2019.

Pohjola Vakuutus Oy ja A-Vakuutus Oy ovat 29.5.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan A-Vakuutus Oy sulautuu Pohjola Vakuutus Oy:öön. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.3.2020. Sulautuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

OP Yrityspankki Oyj ja sen täysin omistama tytäryhtiö OP Säilytys Oy ovat 24.4.2019 ja 23.4.2019 tehneet päätöksen arvopapereiden säilytys- ja selvitysliiketoiminnan sekä säilytysyhteisöliiketoiminnan luovutuksesta OP Yrityspankki Oyj:stä OP Säilytys Oy:lle. Liiketoimintasiirto on tarkoitus toteuttaa 1.11.2019. Siirrolla ei ole vaikutusta tulokseen ennen veroja.

OP Yrityspankki Oyj:n ja Checkout Finland Oy:n suunniteltu sulautuminen on rauennut.

Hallinnointi ja johto

Hallituksen jäsenet Tony Vepsäläinen ja Tiia Tuovinen erosivat hallituksen jäsenyydestä 30.6.2019. Hallituksen uusiksi jäseniksi valittiin 1.7.2019 alkaen OP Turun Seudun toimitusjohtaja Olli-Pekka Saario ja OP Keski-Suomen toimitusjohtaja Pasi Sorri.

Henkilöstö ja palkitseminen

Henkilömäärä kasvoi vuodenvaihteesta vakuutustoiminnassa, joissa henkilöstön määrää kasvatti pääosin ryhmän sisäiset järjestelyt.

Henkilöstö katsauskauden lopussa

	30.9.2019	31.12.2018
Yrityspankki	692	679
Vakuutus	1961	1 791
Muu toiminta	29	36
Yhteensä	2682	2 507

OP Ryhmän ja OP Yrityspankin muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettuun kannustinjärjestelmään sekä muulle henkilöstölle tarkoitettuun henkilöstörahoitukseen. Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoituksen palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä mobiiliasioinnin kasvun (digitaalinen asiointi). Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahoitukseen.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 12.6.2019, että koko henkilöstön palkitsemisjärjestelmää uudistetaan vuodesta 2020 alkaen.

Konsernin tuloslaskelma

Milj. €	Lite	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Korkokate	3	211	202	74	68
Vakuutuskate	4	399	421	131	148
Nettopalkkiotuotot	5	-17	-12	-2	-6
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	224	201	73	63
Liiketoiminnan muut tuotot		38	36	8	20
Tuotot yhteensä		854	848	286	294
Henkilöstökulut		138	138	41	42
Poistot ja arvonalentumiset		37	52	12	17
Liiketoiminnan muut kulut	7	287	267	88	87
Kulut yhteensä		462	457	141	146
Saamisten arvonalentumiset	8	-11	-6	3	-11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-3	-1	-1	-1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-48	-13	-3	-9
Tulos ennen veroja		331	370	143	127
Tuloverot		64	67	30	20
Kauden tulos		267	303	113	107
Jakautuminen:					
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		261	296	109	103
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		6	7	4	3
Kauden tulos		267	303	113	107

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Kauden tulos	267	303	113	107
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	-15	22	-2	14
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos				
Käypään arvoon arvostamisesta	88	-73	-2	-14
Rahavirran suojauksesta	-1	-4	0	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	48	13	3	9
Muuntoerot	0	0		0
Tuloverot				
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	3	-4	0	-3
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käypään arvoon arvostamisesta	-18	15	0	3
Rahavirran suojauksesta	0	1	0	0
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-10	-3	-1	-2
Kauden laaja tulos	363	270	112	113
Kauden laajan tuloksen jakautuminen:				
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta	357	263	109	109
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta	6	7	4	3
Yhteensä	363	270	112	113

Konsernitase

Milj. €	Liite	30.9.2019	31.12.2018
Käteiset varat		8 720	12 239
Saamiset luottolaitoksilta		10 310	9 726
Johdannaissopimukset	16	5 817	3 663
Saamiset asiakkailta	18	23 770	22 351
Sijoitusomaisuus		17 700	16 353
Aineettomat hyödykkeet		718	722
Aineelliset hyödykkeet		119	117
Muut varat		2 242	1 489
Verosaamiset		73	65
Varat yhteensä		69 469	66 725
Velat luottolaitoksille		15 054	15 575
Johdannaissopimukset		4 779	3 287
Velat asiakkaille		14 259	16 422
Vakuutusvelka	9	3 421	3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10	22 202	20 338
Varaukset ja muut velat		3 504	1 897
Verovelat		450	421
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 470	1 482
Velat yhteensä		65 139	62 577
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Käyvän arvon rahasto	11	96	-12
Muut rahastot		1 093	1 093
Kertyneet voittovarot		2 636	2 559
Määräysvallattomien omistajien osuus		78	80
Oma pääoma yhteensä		4 330	4 147
Velat ja oma pääoma yhteensä		69 469	66 725

Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysval- lattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2019	428	-12	1 093	2 559	4 067	80	4 147
Katsauskauden laaja tulos		108		249	357	6	363
Katsauskauden tulos				261	261	6	267
Muut laajan tuloksen erät		108		-12	96		96
Voitonjako				-173	-173	-8	-180
Muut			0	0	0	0	0
Oma pääoma 30.9.2019	428	96	1 093	2 636	4 252	78	4 330

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysval- lattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	428	164	1 093	2 404	4 089	60	4 149
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-46		2	-45		-45
Oma pääoma 1.1.2018	428	118	1 093	2 406	4 044	60	4 104
Katsauskauden laaja tulos		-50		313	263	7	270
Katsauskauden tulos				296	296	7	303
Muut laajan tuloksen erät		-50		17	-33		-33
Voitonjako				-211	-211		-211
Muut			0	0	0	5	5
Oma pääoma 30.9.2018	428	67	1 093	2 508	4 096	73	4 169

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018
Liiketoiminnan rahavirta		
Katsauskauden tulos	267	303
Katsauskauden tulokseen tehdyt oikaisut	-59	56
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 978	-1 685
Saamiset luottolaitoksilta	199	199
Johdannaissopimukset	-39	-65
Saamiset asiakkailta	-1 393	-1 675
Sijoitusomaisuus	-806	-209
Muut varat	-940	65
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-1 175	-1 271
Velat luottolaitoksille	-815	-123
Johdannaissopimukset	18	-4
Velat asiakkaille	-2 163	-1 045
Vakuutusvelka	193	20
Varaukset ja muut velat	1 593	-120
Maksetut tuloverot	-66	-57
Saadut osingot	23	33
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-3 988	-2 620
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä		67
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-28	-36
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	1
B. Investointien rahavirta yhteensä	-27	32
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset		-50
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	21 935	20 704
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-20 481	-18 292
Maksetut osingot	-173	-211
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	1 281	2 151
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-2 735	-437
Rahavarat tilikauden alussa	13 355	13 575
Rahavarat tilikauden lopussa	10 620	13 138
Saadut korot	818	909
Maksetut korot	-613	-724
Rahavarat		
Käteiset varat	8 720	12 669
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	1 900	469
Yhteensä	10 620	13 138

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Yrityspankki-segmentille on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 22 prosenttia (21). Vakuutus-segmentille on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia (120). Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Tulos tammi–syyskuu 2019, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	281	-15	-52	-4	211
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-5	-10	15		
Vakuutuskate		399		0	399
Nettopalkkiotuotot	7	-22	-1	-1	-17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	71	128	24	1	224
Liiketoiminnan muut tuotot	20	14	5	-2	38
Tuotot yhteensä	379	505	-23	-6	854
Henkilöstökulut	42	94	1	0	138
Poistot ja arvonalentumiset	11	25	1	0	37
Liiketoiminnan muut kulut	112	171	11	-6	287
Kulut yhteensä	165	290	12	-6	462
Saamisten arvonalentumiset	-11	0	0		-11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-2	-2			-3
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-48			-48
Tulos ennen veroja	201	166	-36		331

Tulos tammi–syyskuu 2018, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	257	-14	-39	-3	202
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-2	-9	11		
Vakuutuskate		422		-1	421
Nettopalkkiotuotot	21	-31	-1	-1	-12
Sijoitustoiminnan nettotuotot	129	44	27	1	201
Liiketoiminnan muut tuotot	12	21	5	-1	36
Tuotot yhteensä	419	442	-8	-5	848
Henkilöstökulut	48	87	3	0	138
Poistot ja arvonalentumiset	9	42	1	0	52
Liiketoiminnan muut kulut	95	169	9	-5	267
Kulut yhteensä	152	298	13	-5	457
Saamisten arvonalentumiset	-6	0	0		-6
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-1			-1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-13			-13
Tulos ennen veroja	262	129	-21		370

Tase 30.9.2019, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	19	384	8 697	-380	8 720
Saamiset luottolaitoksilta	111	17	10 222	-40	10 310
Johdannaissopimukset	5 300	194	338	-15	5 817
Saamiset asiakkailta	24 556	0	55	-840	23 770
Sijoitusomaisuus	1 176	3 962	12 596	-34	17 700
Aineettomat hyödykkeet	46	653	19		718
Aineelliset hyödykkeet	2	115	2		119
Muut varat	421	1 128	705	-13	2 242
Verosaamiset	0	14	59		73
Varat yhteensä	31 631	6 467	32 693	-1 322	69 469
Velat luottolaitoksille	800		15 094	-840	15 054
Johdannaissopimukset	4 519	24	257	-21	4 779
Velat asiakkaille	10 252	136	4 290	-420	14 259
Vakuutusvelka		3 421			3 421
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 215		21 020	-33	22 202
Varaukset ja muut velat	1 451	1 087	973	-7	3 504
Verovelat	1	96	352	0	450
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	9	135	1 326		1 470
Velat yhteensä	18 248	4 899	43 314	-1 322	65 139
Oma pääoma					4 330

Tase 31.12.2018, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	19	249	12 199	-227	12 239
Saamiset luottolaitoksilta	116	15	9 614	-18	9 726
Johdannaissopimukset	3 448	32	185	-3	3 663
Saamiset asiakkailta	23 009	0	21	-679	22 351
Sijoitusomaisuus	878	3 633	11 878	-35	16 353
Aineettomat hyödykkeet	52	646	23		722
Aineelliset hyödykkeet	0	114	2	0	117
Muut varat	-180	749	1 116	-197	1 489
Verosaamiset	0	12	53		65
Varat yhteensä	27 341	5 451	35 092	-1 159	66 725
Velat luottolaitoksille	606		15 647	-679	15 575
Johdannaissopimukset	3 025	11	259	-9	3 287
Velat asiakkaille	11 442	136	5 089	-246	16 422
Vakuutusvelka		3 157			3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 011		19 362	-34	20 338
Varaukset ja muut velat	609	561	919	-192	1 897
Verovelat	1	67	353	0	421
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-24	135	1 371		1 482
Velat yhteensä	16 670	4 067	43 000	-1 159	62 577
Oma pääoma					4 147

Liitetaulukot

1. Laatu- ja palvelusperiaatteet
2. Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
3. Korkokate
4. Vakuutuskate
5. Nettopalkkiotuotot
6. Sijoitustoiminnan nettotuotot
7. Liiketoiminnan muut kulut
8. Saamisten arvonalentumiset
9. Vakuutustoiminnan velat
10. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
11. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
12. Annetut vakuudet
13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
15. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
16. Johdannaissopimukset
17. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
18. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
19. Vakuutus-segmentin sijoitusten jakauma
20. Luottolaitosvakavaraisuus
21. Vastuut luottoluokittain
22. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
23. Lähipiiriliiketoimet

Liite 1. Laatimisperiaatteet

Osavuositarkastus on laadittu IAS 34 -standardin Osavuositarkastukset ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Osavuositarkastus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuositarkastuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovasta.

Osavuositarkastus on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen osavuositarkastus on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

Esittämistavan muutokset

Aiemmin korkokatteessa esitetyt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien saamistodistusten ja johdannaisten korkotuotot ja -kulut on esitetty 1.1.2019 lähtien sijoitustoiminnan nettotuotoissa. Muutos on tehty takautuvasti. Vertailukauden 1–9/2018 korkokatteesta siirrettiin nettokorkoja yhteensä 9 miljoonaa euroa sijoitustoiminnan nettotuotoihin (10 miljoonaa euroa 1–12/2018). Muutoksen yhteydessä täsmennettiin myös korkokatteeseen sisällä olevien erien esittämistä.

Aiemmin muissa varoissa ja veloissa esitetyt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien saamistodistusten ja johdannaisten siirtyvät korot on esitetty 1.1.2019 lähtien taseen johdannaissopimukset-erissä. Samalla tarkennettiin näiden sopimusten korkojen netotusmenettelyä. Muutos on tehty takautuvasti. Muutoksen seurauksena vertailukauden 31.12.2018 taseen vastaavien muut saamiset pienenevät 159 miljoonaa euroa, sijoitusomaisuus kasvoi 3 miljoonaa euroa ja johdannaissopimukset kasvoivat 171 miljoonaa euroa. Taseen vastattavien varaukset ja muut velat pienenevät 231 miljoonaa euroa, johdannaissopimukset kasvoivat 244 miljoonaa euroa ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat kasvoivat 2 miljoonaa euroa. Muutosten seurauksena taseen määrä kasvoi yhteensä 15 miljoonaa euroa 31.12.2018.

Korvauksellisuuden yhteydessä yhtiön haltuun otettu vahingoittunut omaisuus tai vahinkoihin liittyvät riidattomat regressisaamiset vähennetään vakuutusvelasta 1.1.2019 lähtien. Aiemmin erät, 62 miljoonaa euroa, esitettiin taseen muissa varoissa.

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönotto 1.1.2019

OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin, jonka mukaan vuokralle otetut vuokrasopimukset on kirjattu taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi ja vuokrasopimusvelaksi. OP Yrityspankki sovelsi siirtymässä rajoitetusti takautuvaa menetelmää, ja täten se ei oikaissut vertailuvuoden tietoja. Standardiin siirtymän vaikutukset ja siirtymälaskelma on esitetty OP Yrityspankin vuoden 2018 tilinpäätöksen liitetiedoissa. Vuokralle otetut sopimukset ovat pääosin toimitilojen vuokrasopimuksia. Vuokralle otetut käyttöoikeusomaisuuserät esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja ne poistetaan pääsääntöisesti vuokra-aikana. Vastaava vuokrasopimusvelka esitetään varauksissa ja muissa veloissa sekä niiden korkokulut korkokatteessa. Johdon harkintaa on käytetty arvioitaessa toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten vuokra-aikaa ja määriteltäessä lisäluoton korkoksi OP Ryhmän keskuspankin noteeraama korko, jolla keskuspankki antaa luottoa osuuspankeille ja OP Ryhmän tytäryrityksille. Käyttöoikeusomaisuuserä oli 6 miljoonaa euroa 30.9.2019.

Uudet segmentit 1.1.2019

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä muutti segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Yrityspankki siirtyi julkaistavassa osavuositarkastus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta lukien. Vertailuvuoden 2018 segmenttitiedot on oikaistu vastaamaan uutta segmenttijakoa.

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Yrityspankki ja Vakuutus. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat johdon raportointiin. Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja tasolla.

Yrityspankki

Yrityspankki tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus-, kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Palvelutarjontaan kuuluvat myös velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Virossa, Latviassa ja Liettuaissa OP Yrityspankilla on sivukonttorit ja rahoitusyhtiötuotteita tarjoavat tytäryhtiöt. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta, palkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja ICT-kuluista. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Vakuutus

Vakuutus tarjoaa vahinkovakuutuspalveluita, ja toimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. OP Vakuutus Oy on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus Oy on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin vakuutuskatteesta ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit.

Vakuutukseen kuuluu myös Pohjola Terveys Oy, jolla on viisi Pohjola Sairaala. Sairaalat tarjoavat kattavat erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut ja kuntoutuksen. Pohjola Sairaaloiden tulos syntyy lääkäripalkkioista sekä toimenpiteiden ja diagnostiikan laskutuksesta. Terveys- ja hyvinvointipalvelujen merkittävimmät riskit ovat operatiiviset riskit.

Konsernissa henkilöstön lakisääteisiin etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyviä riskejä kohdistuu ainoastaan Vakuutus-segmenttiin. Näihin liittyvä riskitaso on kuitenkin maltillinen.

Muu toiminta

Muuhun toimintaan on keskitetty OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likvideettireservi. Muun toiminnan vastuulla on myös jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisökonsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta yhdessä OP-Asuntoluottopankki Oyj:n kanssa. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Sen merkittävimmät riskilajit ovat markkinariskit ja luottoriski. Muussa toiminnassa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu segmenteille, sekä segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Konsernieliminoinnit".

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu liiketoimintasegmenteille. Yrityspankki-segmentille on kohdistettu pääomia siten, että ydinvakavaraisuus (CET1) on 22 prosenttia (21). Vakuutus-segmentille on kohdistettu pääomia siten, että Vakuutuksen solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia (120). Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin. Oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan muuhun toimintaan sisältyvän OP Ryhmän keskuspankin avulla, jolloin tavoitetasosta poikkeavien omien pääomien tulosvaikutus näkyy Muun toiminnan tuloksessa.

Liite 2. Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-9/2019	1-9/2018
Oman pääoman tuotto (ROE), %	8,4	9,8
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	11,6	6,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,5	0,6
Kulujen osuus tuotoista, %	54,0	54,8
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,5	0,4
Henkilöstö keskimäärin	2 708	2 681

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Katsauskauden tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Katsauskauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) ilman OP-bonusia, %	$\frac{\text{Katsauskauden tulos + OP-bonukset verojen jälkeen}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Katsauskauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA) ilman OP-bonusia, %	$\frac{\text{Katsauskauden tulos + OP-bonukset verojen jälkeen}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (netto)}}{\text{Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa}} \times 100$
Tappiota koskevan vähennyserän kattavuusaste (coverage ratio), %	$\frac{\text{Tappiota koskeva vähennyserä}}{\text{Saamiset asiakkailta (taseen ja taseen ulkopuoliset erät)}} \times 100$
Vahinkovakuutus:	
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski}}$	x 100
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Kokonaisriski}}$	x 100
Ydinpääoma (CET1) vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Kokonaisriski}}$	x 100
Solvenssisuhde, %	$\frac{\text{Omat varat}}{\text{Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)}}$	x 100
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vastuiden määrä}}$	x 100
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	$\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}}$	x 100
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	$\frac{\text{Katsauskauden tulos + OP-bonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)}}{\text{Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade}}$	x 100
Pysyvän varainhankinnan vaatimus, (NSFR), %	$\frac{\text{Pysyvä varainhankinta}}{\text{Pysyvän varainhankinnan vaade}}$	x 100

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS

Milj. €	1-9/2019	1-9/2018	Muutos, %	1-12/2018
Vakuutusmaksutuotot	1106	1106	0,0	1 465
Korvauskulut	-722	-704	2,6	-945
Toimintakulut	-293	-297	-1,4	-401
Aineettomien poisto-oikaisu		-16		-18
Vakuutustekninen kate	91	89	1,8	100
Sijoitustuotot ja -kulut	128	44		9
Muut tuotot ja kulut	-5	10		-8
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-48	-13		19
Tulos ennen veroja	166	129	28,0	120

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3. Korkokate

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta				
Korot	12	18	4	5
Negatiiviset korot	10	10	3	3
Yhteensä	22	28	7	9
Saamiset asiakkailta				
Lainat	254	233	88	79
Rahoitusleasingsaamiset	24	19	9	6
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	0	0	0
Negatiiviset korot	10	10	3	4
Yhteensä	288	263	100	90
Saamistodistukset				
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	1	1	0	0
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	62	67	20	22
Jaksotettu hankintameno	0	0	0	
Yhteensä	63	68	20	22
Johdannaissopimukset				
Käyvän arvon suojaus	-79	-82	-27	-27
Rahavirran suojaus	0	2		1
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	0	0		0
Muut	4	5	1	1
Yhteensä	-75	-74	-25	-25
Muut	3	2	1	1
Yhteensä	301	287	103	97
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille				
Korot	68	49	23	17
Negatiiviset korot	51	52	16	18
Yhteensä	119	101	39	35
Velat asiakkaille	9	0	1	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	128	108	43	38
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	3	4	1	1
Muut	34	33	11	11
Yhteensä	37	37	12	12
Johdannaissopimukset				
Käyvän arvon suojaus	-121	-99	-43	-33
Muut	-87	-64	-27	-25
Yhteensä	-208	-164	-70	-58
Muut	3	2	1	1
Yhteensä	89	85	27	29
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	212	202	76	68
Suojaavat johdannaiset	34	4	12	-5
Suojauskohteiden arvonmuutokset	-35	-4	-14	5
Korkokate yhteensä	211	202	74	68

Liite 4. Vakuutuskate

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	1 230	1 224	284	282
Jälleenvakuuttajien osuus	1	0	1	0
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-132	-122	104	101
Jälleenvakuuttajien osuus	7	5	-9	-10
Yhteensä	1 106	1 107	380	374
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-775	-690	-253	-224
Jälleenvakuuttajien osuus	17	21	6	6
Korvausvastuun muutos	46	-12	-10	-7
Jälleenvakuuttajien osuus	9	-1	9	1
Yhteensä	-704	-683	-248	-225
Vahinkovakuutuksen muut erät	-3	-2	-1	-1
Vakuutuskate yhteensä	399	421	131	148

Liite 5. Nettopalkkiotuotot

1-9/2019, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä	7-9/2019
Palkkiotuotot						
Luotonanto	34	0	0	-1	34	13
Talletukset	1		0	0	1	0
Maksuliike	18		0	-1	17	6
Arvopapereiden välitys	15		0		15	4
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	4		0	0	4	0
Rahastot	0		0	0	0	0
Omaisuudenhoito	9			0	9	3
Lainopilliset tehtävät	0				0	0
Takaukset	10		0	0	10	3
Vakuutusten välitys		10			10	3
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		18		0	18	7
Muut	11		0	0	11	3
Palkkiotuotot yhteensä	102	28	0	-2	128	44
Palkkiokulut						
Maksuliike	1	1	0	-1	1	1
Arvopapereiden välitys	5				5	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	2		1	0	2	0
Omaisuudenhoito	2	0	1	0	3	1
Vakuutustoiminta		42			42	13
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		7			7	1
Muut*	84	0	0	0	84	29
Palkkiokulut yhteensä	94	50	2	-1	145	46
Nettopalkkiotuotot yhteensä	7	-22	-1	-1	-17	-2

* Erä sisältää 79 miljoonaa euroa jäsenosuuspankeille maksettuja palkkiokuluja johdannaiskaupasta. Heinä-syyskuussa palkkioita maksettiin 27 miljoonaa euroa.

1-9/2018, milj. €	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä	7-9/2018
Palkkiotuotot						
Luotonanto	33	0	0	0	32	10
Talletukset	1		0	0	1	0
Maksuliike	16		0	-1	16	5
Arvopapereiden välitys	11				11	3
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	7		1	0	8	1
Rahastot	0		0	0	0	0
Omaisuu denhoito	10		0	0	9	3
Lainopilliset tehtävät	0		0	0	0	0
Takaukset	9		0	0	9	3
Vakuutusten välitys		9			9	3
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		14		0	13	5
Muut	9		0	0	9	3
Palkkiotuotot yhteensä	96	22	1	-1	118	37
Palkkiokulut						
Maksuliike	1	1	0	-1	1	0
Arvopapereiden välitys	5				5	1
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0		0	0	1	0
Omaisuu denhoito	2	0	1	0	3	1
Vakuutustoiminta		47			47	14
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		5			5	2
Muut*	68	0	0	0	68	24
Palkkiokulut yhteensä	76	53	2	-1	130	43
Nettopalkkiotuotot yhteensä	21	-31	-1	-1	-12	-6

* Erä sisältää 63 miljoonaa euroa jäsenosuuspankeille maksettuja palkkiokuluja johdannaiskaupasta. Heinä-syyskuussa palkkioita maksettiin 22 miljoonaa euroa.

Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot				
Saamistodistukset				
Korkotuotot	28	26	9	9
Muut tuotot ja kulut	-4	2	-2	0
Myyntivoitot ja -tappiot	35	23	17	2
Valuutta-arvostusvoitot ja -tappiot	10	6	9	1
Arvonlennit ja niiden peruutukset*	1	-2	-1	-1
Yhteensä	70	55	32	11
Yhteensä				
70	55	32	11	
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Arvostusvoitot ja -tappiot	7	-2	2	-1
Korkotuotot ja -kulut	4	5	1	2
Yhteensä	11	3	3	1
Osakkeet ja osuudet				
Arvostusvoitot ja -tappiot	1	5	0	3
Osinkotuotot	1	2	1	0
Yhteensä	2	7	1	3
Johdannaiset				
Arvostusvoitot ja -tappiot	64	98	20	39
Korkotuotot ja -kulut	4	-3	0	-4
Yhteensä	67	95	20	35
Yhteensä	79	105	24	40
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikuttavasti				
Saamistodistukset				
Korkotuotot	2	1	1	0
Arvostusvoitot ja -tappiot	1	0	1	1
Yhteensä	3	1	1	1
Osakkeet ja osuudet				
Arvostusvoitot ja -tappiot	55	20	7	3
Osinkotuotot	22	25	9	12
Yhteensä	77	46	16	15
Yhteensä	80	47	17	16
Rahoitusvarat, jotka on nimellisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavaksi				
Saamistodistukset				
Korkotuotot				-1
Arvostusvoitot ja -tappiot				0
Yhteensä				-1
Yhteensä				-1
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	160	152	41	55

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot				
Vuokratuotot	20	19	6	7
Arvostusvoitot ja -tappiot	8	6	3	3
Vastike- ja hoitokulut	-14	-13	-3	-4
Muut	-3	-2	-1	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	12	11	5	4
Jaksotettuun hankintameroon kirjattavien nettotuotot				
Lainat ja muut saamiset				
Korkotuotot	4	4	1	1
Korkokulut	-1	-1	0	0
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-1	0	0	-1
Lainat ja muut saamiset yhteensä	2	3	1	0
Vahinkovakuutuserät				
Diskonnttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	-21	-21	-7	-7
Osakkuusyhtiöt				
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	1	1	1	0
Yhteensä	1	1	1	0
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	224	201	73	63

* Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamistodistuksista

Liite 7. Liiketoiminnan muut kulut

	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Milj. €				
ICT-kulut				
Tuotanto	101	83	34	29
Kehittäminen	50	46	16	14
Toimitilat	5	9	2	3
Viranomais- ja tilintarkastusmaksut	31	27	5	9
Ostetut palvelut	26	38	9	12
Tietoliikenne	8	7	3	2
Markkinointi	9	9	3	3
Yhteiskuntavastuu	1	1	1	0
Vakuutus- ja varmuus	3	3	1	1
Muut	53	42	16	14
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	287	267	88	87

Kehittämismenot

	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Milj. €				
Kehittämisen ICT-kulut	50	46	16	14
Oman työn osuus	1	0	0	0
Kehittämisen kulut tuloslaskelmalla yhteensä	51	47	16	14
Aktivoidut ICT-menot	26	27	9	9
Aktivoidu oman työn osuus	0	0	0	
Aktivoidut kehittämismenot yhteensä	26	27	9	9
Kehittämismenot yhteensä	76	73	25	23
Poistot ja arvonalentumiset	28	32	9	9

Liite 8. Saamisten arvonalentumiset

	1-9/ 2019	1-9/ 2018	7-9/ 2019	7-9/ 2018
Milj. €				
Luotto- ja takaustappioiden poistetut saamiset	-3	-16	-2	-1
Palautukset poistetuista saamisista	0	0	0	0
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	-7	11	6	-10
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamistodistuksista*	-1	0	-1	0
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	-11	-6	3	-11

* Vakuutustoiminnan saamistodistusten odotettavissa olevat luottotappiot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

Luottoriskille alttiina olevat vastuut ja niiden tappiota koskeva vähennyserä

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 30.9.2019

Vastuut	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Yrityspankki	25 013	1 404	335	1 740	354	27 106
Saamiset asiakkailta yhteensä	25 013	1 404	335	1 740	354	27 106
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit						
Yrityspankki	5 066	409	173	582	45	5 693
Nostovarot ja limiitit yhteensä	5 066	409	173	582	45	5 693
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Yrityspankki	7 465	272		272	21	7 758
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	7 465	272		272	21	7 758
Saamistodistukset						
Muu toiminta	12 438	94		94		12 532
Vakuutus	2 306				6	2 311
Saamistodistukset yhteensä	14 744	94		94	6	14 843
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	52 288	2 180	508	2 688	425	55 401

Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 30.9.2019

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit*	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asiakkailta						
Yrityspankki	-24	-21	-3	-24	-216	-264
Saamiset asiakkailta yhteensä	-24	-21	-3	-24	-216	-264
Taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Yrityspankki	-2	-4		-4		-6
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-2	-4		-4		-6
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-2	-1		-1		-3
Vakuutus	-3				-2	-5
Saamistodistukset yhteensä	-5	-1		-1	-2	-8
Yhteensä	-30	-26	-3	-30	-218	-278

* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut 30.9.2019	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät						
Yrityspankki	37 544	2 086	508	2 594	419	40 557
Tappiota koskeva vähennyserä						
Yrityspankki	-26	-25	-3	-28	-216	-270
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Yrityspankki	-0,07 %	-1,21 %	-0,62 %	-1,10 %	-51,53 %	-0,67 %
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä	37 544	2 086	508	2 594	419	40 557
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-26	-25	-3	-28	-216	-270
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,07 %	-1,21 %	-0,62 %	-1,10 %	-51,53 %	-0,67 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	12 438	94		94		12 532
Vakuutus	2 306				6	2 311
Tappiota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-2	-1		-1		-3
Vakuutus	-3				-2	-5
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,02 %	-1,27 %		-1,27 %		-0,03 %
Vakuutus	-0,11 %				-41,43 %	-0,21 %
Saamistodistukset yhteensä	14 744	94		94	6	14 843
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-5	-1		-1	-2	-8
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,03 %	-1,27 %		-1,27 %	-41,43 %	-0,06 %

Sopimukset on ryhmitelty vastaamaan OP Ryhmän uutta segmenttijakoa 1.1.2019 alkaen. Vertailutiedot on oikaistu vastaavasti.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018*

Vastuut	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Yrityspankki	22 997	1 257	283	1 540	360	24 897
Saamiset asiakkailta yhteensä	22 997	1 257	283	1 540	360	24 897
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja liimitit						
Yrityspankki	4 443	512	139	651	86	5 180
Nostovarot ja liimitit yhteensä	4 443	512	139	651	86	5 180
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Yrityspankki	6 655	178		178	20	6 854
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	6 655	178		178	20	6 854
Saamistodistukset						
Muu toiminta	12 219	20		20		12 239
Vakuutus	2 321	195		195	6	2 522
Saamistodistukset yhteensä	14 540	215		215	6	14 761
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	48 636	2 162	422	2 584	472	51 692

* Laskennan piirissä olevien vastuiden määrää on täsmennetty uuden segmenttijaon myötä.

Taplota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit*	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Taplota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asiakkailta						
Yrityspankki	-25	-25	-3	-28	-206	-259
Saamiset asiakkailta yhteensä	-25	-25	-3	-28	-206	-259
Taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Yrityspankki	-2	-1		-1	0	-4
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-2	-1		-1	0	-4
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-3	0		0		-3
Vakuutus	-2	-2		-2	-2	-6
Saamistodistukset yhteensä	-4	-2		-2	-2	-9
Yhteensä	-31	-29	-3	-32	-208	-272

* Taplota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Taplota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Taplota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut 31.12.2018	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät						
Yrityspankki	34 096	1 947	422	2 369	466	36 931
Taplota koskeva vähennyserä						
Yrityspankki	-27	-26	-3	-30	-207	-263
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Yrityspankki	-0,08 %	-1,36 %	-0,74 %	-1,25 %	-44,32 %	-0,71 %
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä	34 096	1 947	422	2 369	466	36 931
Taplota koskeva vähennyserä yhteensä	-27	-26	-3	-30	-207	-263
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,08 %	-1,36 %	-0,74 %	-1,25 %	-44,32 %	-0,71 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	12 219	20		20		12 239
Vakuutus	2 321	195		195	6	2 522
Taplota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-3	0		0		-3
Vakuutus	-2	-2		-2	-2	-6
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,02 %	-0,85 %		-0,85 %		-0,02 %
Vakuutus	-0,08 %	-1,13 %		-1,13 %	-33,79 %	-0,24 %
Saamistodistukset yhteensä	14 540	215		215	6	14 761
Taplota koskeva vähennyserä yhteensä	-4	-2		-2	-2	-9
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,03 %	-1,10 %		-1,10 %	-33,79 %	-0,06 %

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain 1-9/2019 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa- oloalka	Koko volmassa- oloalka	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2019	27	30	207	263
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-1	7		5
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-4		5	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1	-4		-3
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-7	9	2
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	-3	-3
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		-2	-2
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	7	6	7	20
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	-2	-3	-8
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	-2	-2	-1	-4
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset			-2	-2
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	-1	-1	10	7
Tappiota koskeva vähennyserä 30.9.2019	26	28	216	270
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos 7-9/2019	-2	-5	1	-6

Siirroissa vaiheesta 1 vaiheeseen 3 verrataan rahoitusvaran nykyistä raportointihetken vaihetta 3 vuoden alun tilanteeseen. Näistä kuitenkin noin 78 prosenttia siirtyi vaiheeseen 3 vaiheen 2 kautta. Sopimus voi siirtyä suoraan vaiheeseen 3 ulkoisen maksuhäiriön takia.

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa- oloalka	Koko volmassa- oloalka	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2019	4	2	2	9
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	1		1
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	-2		-1
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1		0	1
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	-1	0	-2
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0		0	0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	0			0
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	0	-1	0	0
Tappiota koskeva vähennyserä 30.9.2019	5	1	2	8
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos 7-9/2019	0	1	1	2

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2018 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa- oloaika	Koko volmassa- oloaika	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018	18	32	223	273
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-1	5		4
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		2	2
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1	-4		-3
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-2	4	2
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		1	-4	-4
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		-2	-2
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	8	2	6	17
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	-5	-8	-16
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	3	2	16	22
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset			-30	-30
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	9	-2	-16	-10
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	27	30	207	263

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa- oloaika	Koko volmassa- oloaika	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018	3	0	0	4
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1	2	1	4
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	0		-1
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0			0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	1			1
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	1	2	2	5
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	4	2	2	9

Liite 9. Vakuustoitominnan velat

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Korvausvastuu		
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 459	1 510
Muu korvausvastuu	1 082	1 056
Korkotäydennys (vastuuvelan suojien arvo ja myytyjen suojien jaksotus)	177	21
Yhteensä	2 719	2 588
Vakuutusmaksuvastuu	702	569
Yhteensä	3 421	3 157

Liite 10. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Joukkovelkakirjalainat	12 276	10 121
Muut		
Sijoitustodistukset		105
Yritystodistukset	9 994	10 162
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)	-68	-50
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	22 202	20 338

Liite 11. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Milj. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	
Tase 31.12.2017	117	45		2	164
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018	-1	-45			-46
Avaava tase 1.1.2018	115	0		2	118
Käyvän arvon muutokset	-44	0	12	-1	-33
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-29		-3		-31
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			4		4
Siirrot korkokatteeseen				-2	-2
Laskennalliset verot	14	0	-3	1	12
Päätävä tase 30.9.2018	57		10	-1	67

Käypään arvoon muun laajan tuloksen
erien kautta kirjattavat

Milj. €	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	3	-15	0	-12
Käyvän arvon muutokset	98	33	0	130
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-10	5		-6
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset		10		10
Siirrot korkokatteeseen			0	0
Laskennalliset verot	-18	-10	0	-27
Päättävä tase 30.9.2019	73	23	0	96

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli katsauskauden lopussa 120 miljoonaa euroa positiivinen ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 24 miljoonaa euroa. Vertailukauden lopussa käyvän arvon rahasto oli 15 miljoonaa euroa negatiivinen ja siihen liittyvä laskennallinen verosaaminen oli 3 miljoonaa euroa. Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltamisen johdosta oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 37 miljoonaa euroa (24) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 8 miljoonaa euroa (43). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä oli käyvän arvon rahastossa 1 miljoona euroa.

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 12. Annetut vakuudet

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	80	59
Muut	3 814	5 775
Annetut vakuudet yhteensä*	3 894	5 834
Vakuudelliset johdannaisvelat	1 255	928
Vakuudelliset muut velat	2 100	4 072
Vakuudelliset velat yhteensä	3 356	5 000

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 6,9 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limitiin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Käypään arvoon muun laajan		Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikuttelusta	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
	Jaksotettu hankinta- meno	tuloksen erien kautta kirjattavat				
Käteiset varat	8 720					8 720
Saamiset luottolaitoksilta	10 310					10 310
Johdannaissopimukset			5 479		338	5 817
Saamiset asiakkailta	23 770					23 770
Saamistodistukset		15 165	1 168	50		16 382
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	30	703		734
Muut rahoitusvarat	2 417					2 417
Rahoitusvarat						68 149
Muut kuin rahoitusvarat						1 320
Yhteensä 30.9.2019	45 217	15 165	6 677	753	338	69 469

Varat, milj. €	Käypään arvoon muun laajan		Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikuttelusta	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
	Jaksotettu hankinta- meno	tuloksen erien kautta kirjattavat				
Käteiset varat	12 239					12 239
Saamiset luottolaitoksilta	9 726					9 726
Johdannaissopimukset			3 476		187	3 663
Saamiset asiakkailta	22 351					22 351
Saamistodistukset		14 730	501	46		15 278
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	36	616		651
Muut rahoitusvarat	1 521					1 521
Rahoitusvarat						65 429
Muut kuin rahoitusvarat						1 296
Yhteensä 31.12.2018	45 838	14 730	4 013	662	187	66 725

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusta		Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
	kirjattavat	kirjattavat			
Velat luottolaitoksille			15 054		15 054
Johdannaissopimukset		4 518		262	4 779
Velat asiakkaille			14 259		14 259
Vakuutusvelka			3 421		3 421
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat			22 202		22 202
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			1 470		1 470
Muut rahoitusvelat			3 285		3 285
Rahoitusvelat					64 470
Muut kuin rahoitusvelat					669
Yhteensä 30.9.2019		4 518	59 691	262	65 139

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusta		Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
	kirjattavat	kirjattavat			
Velat luottolaitoksille			15 575		15 575
Johdannaissopimukset		3 023		264	3 287
Velat asiakkaille			16 422		16 422
Vakuutusvelka			3 157		3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat			20 338		20 338
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			1 482		1 482
Muut rahoitusvelat			1 779		1 779
Rahoitusvelat					62 038
Muut kuin rahoitusvelat					539
Yhteensä 31.12.2018		3 023	58 752	264	62 577

Yleiseen liikkeeseen lasketuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo syyskuun lopussa oli noin 294 miljoonaa euroa (102) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenua suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 30.9.2019, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	352	66	316	734
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	516	98	604	1 217
Johdannaissopimukset	10	5 739	68	5 817
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	12 967	1 565	633	15 165
Rahoitusinstrumentit yhteensä	13 845	7 467	1 621	22 932
Sijoituskiinteistöt			336	336
Yhteensä	13 845	7 467	1 957	23 268
Varojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	297	53	301	651
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	115	133	299	547
Johdannaissopimukset	0	3 606	57	3 663
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 873	2 666	191	14 730
Rahoitusinstrumentit yhteensä	12 286	6 459	848	19 592
Sijoituskiinteistöt			320	320
Yhteensä	12 286	6 459	1 168	19 912
Velkojen käyvät arvot 30.9.2019, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		11		11
Johdannaissopimukset	15	4 734	30	4 779
Yhteensä	15	4 745	30	4 790
Velkojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	3 233	44	3 287
Yhteensä	10	3 234	44	3 287

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiin listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnollitavissa olevia syöttötoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käypällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnollitavissa olevia syöttötoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	600	57	191	848
Tuloslaskelman nettotuotot	-275	11	1	-263
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			2	2
Hankinnat	50		2	52
Myyntit	-26		-8	-34
Liikkeeseen laskut			-3	-3
Lyhennykset	0			0
Siirrot tasoon 3	571		502	1 074
Siirrot tasosta 3			-54	-54
Päättävä tase 30.9.2019	920	68	633	1 621

Rahoitusvelat, milj. €	Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	44	44
Tuloslaskelman nettotuotot	-14	-14
Päättävä tase 30.9.2019	30	30

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 30.9.2019

Milj. €	Korkokate	Sijoitustulominnan nettotuotot	Laaja tulos- laskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-280	5	1	-274
Realisoitumattomat nettotuotot	25		2	27
Nettotuotot yhteensä	-255	5	3	-247

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaisopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisien arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2019 aikana.

Liite 15. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Takaukset	458	647
Takuuvastuut	1 842	1 668
Luottolupaukset	5 497	5 257
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	361	265
Muut*	680	712
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 838	8 549

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 171 miljoonaa euroa (203).

Liite 16. Johdannaissopimukset

Johdannaiset yhteensä 30.9.2019

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1–5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	44 655	90 039	87 708	222 402	4 049	3 022
Keskusvastapuoliselvittävät	9 475	33 534	41 291	84 300	31	19
Valuuttajohdannaiset	47 821	6 861	2 434	57 116	1 228	1 150
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	
Luottojohdannaiset	36	711	312	1 059	14	9
Muut johdannaiset	255	428	8	691	57	39
Johdannaiset yhteensä	92 767	98 042	90 462	281 271	5 347	4 220

Johdannaiset yhteensä 31.12.2018

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1–5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	42 330	94 366	79 799	216 494	2 132	1 583
Keskusvastapuoliselvittävät	9 278	38 670	36 704	84 652	8	12
Valuuttajohdannaiset	29 019	6 784	3 404	39 208	1 018	1 121
Osake- ja indeksisidonnaiset		3		3	0	0
Luottojohdannaiset	15	189	2	206	4	9
Muut johdannaiset	208	364	8	580	34	29
Johdannaiset yhteensä	71 572	101 706	83 213	256 491	3 188	2 742

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka muiden kuin kaupankäyntitaroituksessa pidettävien johdannaisten osalta esitetään taseessa muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseessa.

Liite 17. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

30.9.2019, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvarolista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	8 404	-2 587	5 817	-2 799	-636	2 381

31.12.2018, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvarolista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 597	-934	3 663	-1 884	-490	1 289

Rahoitusvelat

30.9.2019, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvelolista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	7 655	-2 876	4 779	-2 799	-852	1 127

31.12.2018, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvelolista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 353	-1 066	3 287	-1 884	-703	700

* Ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yht. -265 (-140) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot sisältäen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten kertyneet korot.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n tai ICE Clear European kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittaisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käylien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 18. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

30.9.2019, mlj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Tappiota koskeva vähenyserä	Tasearvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta			
Saamiset luottolaitoksilta	10 311	0	10 310
Saamiset asiakkailta	21 671	257	21 414
josta pankkitakaussaamiset	2	0	2
Rahoitusleasing	2 362	6	2 356
Yhteensä	34 344	264	34 080

Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain

Yritykset	19 531	246	19 285
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	11 104	1	11 103
Kotitaloudet	2 203	14	2 189
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	343	3	340
Julkisyhteisöt	1 163	1	1 162
Yhteensä	34 344	264	34 080

31.12.2018, mlj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Tappiota koskeva vähenyserä	Tasearvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta			
Saamiset luottolaitoksilta	9 727	1	9 726
Saamiset asiakkailta	20 455	254	20 202
josta pankkitakaussaamiset	2	0	2
Rahoitusleasing	2 154	4	2 150
Yhteensä	32 337	259	32 078

Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain

Yritykset	18 338	241	18 097
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 503	2	10 501
Kotitaloudet	1 966	10	1 956
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	368	3	364
Julkisyhteisöt	1 162	3	1 159
Yhteensä	32 337	259	32 078

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 30.9.2019, milj. €

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Tappiota koskeva vähennyserä	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		83	83	80	3
Todennäköisesti maksamatta jäävät		252	252	124	128
Lainanhoitojoustot	106	20	126	9	116
Yhteensä	106	355	461	213	248

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 31.12.2018, milj. €

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tukset	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		86	86	83	3
Todennäköisesti maksamatta jäävät		194	194	115	79
Lainanhoitojoustot	53	22	75	12	62
Yhteensä	53	301	354	210	145

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailla F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitojoustot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Tunnusluku, %	30.9.2019	31.12.2018
Tappiota koskeva vähennyserä / saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	46,2 %	59,1 %

Liite 19. Vakuutus-segmentin sijoitusten jakauma

Sijoituskannan allokaatiojakauma	30.9.2019		31.12.2018	
	Käypä arvo milj. €*	%	Käypä arvo milj. €*	%
Rahamarkkinat yhteensä	178	5	173	5
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	168	4	167	4
Johdannaiset***	9	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 939	76	2 857	77
Valtiot	452	12	498	13
Investment Grade	1 944	50	1 895	51
Kehittyvät markkinat ja High Yield	275	7	243	7
Strukturoidut sijoitukset****	268	7	222	6
Osakkeet yhteensä	465	12	360	10
Suomi	70	2	60	2
Kehittyneet markkinat	199	5	147	4
Kehittyvät markkinat	73	2	76	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	62	2	1	0
Pääomasijoitukset	61	2	76	2
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	35	1	28	1
Hedge-fund rahastot	35	1	28	1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	261	7	312	8
Suorat kiinteistöt	163	4	157	4
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	97	3	155	4
Yhteensä	3 877	100	3 730	100

* Sisältää siirtyvät korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää vakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat.

Liite 20. Luottolaitosvakavaraisuus

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
OP Yrityspankki -konsernin oma pääoma	4 330	4 147
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-189	-6
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	0	0
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	4 141	4 141
Aineettomat hyödykkeet	-53	-63
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-17	-29
Ennakoitu voitonjako		-173
Tilikauden tulos, jota ei lueta omiin varoihin	-126	
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-129	-105
Ydinpääoma (CET1)	3 817	3 772
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	82	90
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	82	90
Ensisijainen pääoma (T1)	3 899	3 862
Debentuurilainat	844	944
ECL - odotetut tappiot ylijäämä	38	47
Toissijainen pääoma (T2)	882	990
Omat varat yhteensä	4 782	4 852

Pääomalinainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

Kokonaisriski, milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Luotto- ja vastapuoliriski	24 067	22 216
Standardimenetelmä (SA)	2 880	2 458
Valtio- ja keskuspankkivastuut	83	85
Luottolaitosvastuut	7	6
Yritysvastuut	2 743	2 327
Vähittäisvastuut	0	6
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	0	0
Muut	47	34
Sisälsten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	21 187	19 758
Luottolaitosvastuut	1 089	1 083
Yritysvastuut	14 307	13 198
Vähittäisvastuut	1 659	1 416
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	3 761	3 725
Muut	371	336
Markkina- ja selvitysriski, standardimenetelmä	1 397	1 319
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	1 387	1 285
Vastuun arvonokalsu (CVA)	198	175
Muut riskit	21	
Kokonaisriski yhteensä	27 070	24 996

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 3,7 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Valtiovastuiden riskipainotetuista eristä 63 miljoonaa euroa (62) on laskennallisia verosaamia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

Suhdeluvut, %	30.9.2019	31.12.2018
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	14,1	15,1
Tier 1 vakavaraisuussuhde	14,4	15,5
Vakavaraisuussuhde	17,7	19,4
Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	30.9.2019	31.12.2018
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	14,1	15,1
Tier 1 vakavaraisuussuhde	14,1	15,1
Vakavaraisuussuhde	17,4	19,1
Pääomavaatimus, milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Omat varat	4 782	4 852
Pääomavaatimus	2 867	2 642
Puskuri pääomavaatimuksiin	1 915	2 210

Pääomavaatimus muodostuu minimivaateesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Liite 21. Vastuut luottoluokittain

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

30.9.2019

Luottoluokka	Taseen		CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tapplot, milj. €
	Taseen erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €	ulkopuoliset erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €						
1,0-2,0	822	325	84,6	0,0	43,2	160	14,4	0
2,5-5,5	11 791	3 206	71,7	0,2	44,3	5 755	38,4	11
6,0-7,0	3 822	1 032	69,0	1,2	43,4	4 517	93,1	24
7,5-8,5	2 091	390	72,2	4,3	43,0	3 285	132,4	46
9,0-10,0	187	91	66,9	23,2	42,3	589	211,9	27
11,0-12,0	299	11	56,4	100,0	44,7			138
Yhteensä	19 012	5 054	71,7	1,1	43,9	14 307	60,3	247

31.12.2018

Luottoluokka	Taseen		CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tapplot, milj. €
	Taseen erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €	ulkopuoliset erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €						
1,0-2,0	850	366	84,9	0,0	44,6	182	15,0	0
2,5-5,5	11 098	3 310	72,6	0,2	44,0	5 632	39,1	11
6,0-7,0	3 431	928	72,3	1,3	43,5	4 156	95,3	23
7,5-8,5	1 619	361	73,5	4,3	43,5	2 655	134,1	37
9,0-10,0	163	102	68,2	16,0	44,4	573	216,7	19
11,0-12,0	289	12	61,3	100,0	44,7			135
Yhteensä	17 450	5 079	73,3	0,9	43,9	13 198	59,4	225

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 22. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	30.9.2019	31.12.2018
Hyväksyttävä oma varallisuus	945	818
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)		
Markkinariski	461	421
Vakuutusriski	310	281
Vastapuoliriski	37	36
Operatiivinen riski	49	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-140	-162
Yhteensä	717	621
Puskuri SCR:ään	227	197
SCR-suhde, %	132	132
SCR-suhde, % ilman siirtymäsäännöksiä	132	132

Luvut ovat vakuutusyhtiöiden arvioiden mukaisia ja niissä on huomioitu siirtymäsäännökset.

Liite 23. Lähipiiritapahtumat

OP Yrityspankki -konsernin lähipiiriin muodostavat emoyhtiö OP Osuuskunta, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. OP Yrityspankki -konsernin hallintohenkilöihin luetaan OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta -konsernissa.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoiminnassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2018 jälkeen.

Taloudellinen informaatio 2020

Vuoden 2019 raporttien julkaisuajankohdat:

OP Yrityspankin toimintakertomus ja tilinpäätös 2019	vko 9
Selvitys OP Yrityspankin hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2019	vko 9

Vuoden 2019 tilinpäätöstiedotteen ja vuoden 2020 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Tilinpäätöstiedote 1.1.-31.12.2019	4.2.2020
Osavuositarkastus 1.1.-31.3.2020	28.4.2020
Puolivuositarkastus 1.1.-30.6.2020	21.7.2020
Osavuositarkastus 1.1.-30.9.2020	22.10.2020

Helsingissä 29.10.2019

OP Yrityspankki Oyj
Hallitus

Lisätiedot:

Toimitusjohtaja Katja Keitaanniemi, puh. 010 252 1387
Viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tuuli Kousa, puh. 010 252 2957

www.op.fi